

НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ПРОГРАМИ ПЕРЕХОДУ ДО НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Д.Г.Михайлина, к.е.н., доцент

Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича,
м. Чернівці

Лідери провідних країн світу наполягають на нагальності вирішення проблем екологічної деградації у зв'язку з негативним антропогенним впливом на глобальному рівні, що спричиняє відчутні кліматичні зміни. Такий стан речей позиціонують як найбільший виклик для зовнішньої політики XXI ст., який пов'язує такі ключові сектори глобальної безпеки як продовольче, водне та енергетичне забезпечення. При цьому головним курсом виходу з наростаючої кризи є перерозподіл інвестицій у сферу так званої низьковуглецевої економіки [1]. Основними завданнями цієї політики поряд зі зверненням до альтернативних джерел енергії (енергії сонячного випромінювання, вітру, річкових потоків, морських хвиль, газу з органічних відходів, біодизелю тощо) є регулювання обсягу викидів парникових газів.

Першою глобальною угодою про охорону навколишнього середовища виступила Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату, юридичним продовженням якої є відомий Кіотський протокол, укладений у 1997 р. та ратифікований 37 країнами [3]. Протокол базується на реалізації певних ринкових механізмів: 1) торгівлі квотами на викиди таких видів парникових газів як: вуглекислий газ CO₂, метан CH₄, гідрофторвуглеводи (ГФВ), перфторвуглеводи (ПФУ), оксид азоту N₂O, фторид сірки SF₆, трифторид азоту NF₃ (так званої “торгівлі повітрям”); 2) проєктів спільного впровадження між розвинутими державами та країнами з перехідною економікою зі зниження викидів на територіях цих країн. Перший термін угоди охопив 2008-2012 рр. та був націлений на обмеження викидів порівняно з 1990 р сумарно на 5%. Нині очікується розробка нового документу у поточному році.

Основні зобов'язання щодо зниження викидів взяли на себе провідні індустриальні країни: ЄС - на 8%, Японія і Канада – на 6%, країни Східної Європи і Прибалтики – у середньому на 8%, Росія і Україна – зберегти середньорічну емісію на рівні 1990 р. Якщо на перших етапах інші країни залишалися відносно пасивними, то після жорсткої критики з боку ЄС, США, які історично викидають найбільше вуглецю у світі, пообіцяли з 2013 р. приєднатися до світового руху зі зміни клімату. Деякі зрушення спостерігаються і з боку Бразилії, Індії, Китаю тощо.

За допомогою нової стратегії ЄС планує зменшити викиди парникових газів на 20% у порівнянні з обсягами 1990 р. до 2020 р. і на 80-95% до 2050 р. відповідно. У Єврокомісії впевнені, що ЄС повинен досягти цього, не вдаючись до залучення міжнародних кредитів. Таким чином, ця стратегія

вимагатиме у наступні 38 років додаткових внутрішніх інвестицій у розмірі 1,5% від ВВП ЄС, або 270 млрд євро щорічно. Таке фінансування покликане зменшити залежність Європи від імпорту енергетики, а також забезпечити створення додаткових робочих місць [8].

Зокрема Велика Британія прагне до 2020 р. видобувати понад 30% електроенергії країни з відновлювальних джерел. Вона вже є світовим лідером у вітровій енергетиці: тут встановлено, заплановано та будується більше об'єктів у цій галузі, аніж у будь-якій іншій країні світу. Крім того, країна оголосила про свій намір продовжити впровадження чотирьох демонстраційних проєктів із залученням технологій уловлювання та зберігання вуглецю [1].

Багато європейських енергетичних компаній при цьому націлені на скорочення витрат та проведення реорганізації. Наприклад, багатонаціональна компанія E.ON, яка базується у Німеччині, залучила до роботи близько 1400 позаштатних IT фахівців з усієї Європи в якості "складової частини програми PerformToWin", мета якої полягає в акумулюванні 15 млрд євро шляхом дивестування і 600 млн завдяки скороченню витрат до кінця 2013 року. Група Cez, яка базується в Чехії, скорочує експлуатаційні витрати, а також розглядає можливість тимчасового звільнення працівників у рамках своєї програми "New vision". Vattenfall ініціювала програму скорочення витрат, яка дозволить скоротити щорічні експлуатаційні витрати до 6 млрд крон, включаючи "скорочення чисельності персоналу". Через природне скорочення та дивестування планується обмеження впливу CO₂ на навколишнє середовище компанією [5].

Основна увага практично в усіх майбутніх інвестиційних схемах найбільших європейських енергетичних компаній приділяється ядерній енергетиці; нові реактори планувалося розмістити по всій Європі. Така політика орієнтована також на поновлюваний потенціал, великі вітрові електростанції і "низьковуглецеве традиційне виробництво". Однак реструктуризація, "зелене" профілювання і відновлення ядерної енергетики призвели до заборгованостей енергетичних компаній, що намагаються стати конкурентоспроможними в Європі, яка повільно оговтується від кризи

У світовому масштабі фахівці Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) констатують, що щорічні витрати на перехід світу до ресурсозбережувальної низьковуглецевої економіки в 2012-2050 рр. мають становити 1,35 трлн. дол США [9]. При цьому, згідно з дослідженнями UNEP, витрати на перехід до "зеленої" економіки, які складуть менше 1/10 щорічного обсягу інвестицій в основний капітал, необхідно направити у 10 ключових секторів:

- 1) енергетику (362 млрд. дол США - на підвищення енергоефективності та перехід від палива мінерального походження до природних джерел енергії;

2) транспорт (194 млрд. дол США - на розвиток суспільного транспорту і просування автомобілів з економічними витратами палива);

3) будівництво (134 млрд. дол США - на підвищення теплоізоляції будівель, що сприятиме зниженню споживання електроенергії та скороченню викидів парникових газів);

4) туризм (134 млрд. дол США - на підвищення екологічності туризму, який визнається крупним джерелом відходів та шкоди навколишньому середовищу);

5) сільське господарство (108 млрд. дол США - на підвищення врожайності сільськогосподарських культур, якості ґрунтів та ефективніше використання води);

6) утилізація і переробка відходів (108 млрд. дол США - на переробку сміття та скорочення об'єму відходів, що продукується людством на 70% до 2030 р.);

7) управління водними ресурсами (108 млрд. дол США - на програму розвитку чистої води);

8) рибальство (108 млрд. дол США - на скорочення світового вилову риби на 59% шляхом списування рибальських суден та звільнення рибалок);

9) промисловість (76 млрд. дол США, частина яких направлятиметься у металургійні галузі);

10) лісове господарство (15 млрд. дол США - на боротьбу з вирубкою лісів, що допоможе до 2030 р. скоротити темпи їхнього знищення на 50%) [9].

Отже, у контексті трансформації “коричневої” економіки на “зелену”, в енергетичному секторі передбачається повний перехід на безвуглецеву генерацію до 2050 р. У структурі енергобалансу залишаться гідроенергетика з преференціями для розвитку малої, вітро- і сонячної енергетики. Як і раніше, збереже свої позиції мирний атом, який не викликає претензій у кліматологів. Фахівці ООН стверджують, що вони зможуть скоротити глобальне споживання енергії на 9% до 2020 р. і майже на 40% до 2050 р., просто щорічно вкладаючи у “зелену економіку” 1,25% ВВП. У відповідності з цим сценарієм зайнятість в енергетичному секторі зросте на 20% у порівнянні з вуглецевим варіантом розвитку [9].

Як сторона Кіотського протоклу, Україна продала понад 56 млн одиниць встановленої кількості парникових викидів (56 млн т CO₂-екв.), а також 13,5 млн одиниць скорочення викидів, що перевищує 50% усіх випущених у світі. Загалом Україна в останні роки продала парникових квот приблизно на 300 млн євро [6]. Усі отримані кошти вкладаються у проекти, що скорочують викиди парникових газів. Майже 50% одиниць скорочення викидів, досягнутих у результаті реалізації проектів спільного впровадження у світі з початку дії I-го періоду Кіотського протоколу мають українське походження

[7]. Нині Україна підтримала продовження дії протоколу, виступивши за обов'язковість будь-якого майбутнього формату для "підписантів".

Таким чином, перебуваючи на передових позиціях участі у програмі впровадження низьковуглецевої економіки, Україна поступово зароджує потенціал для переходу до раціонального природокористування, забезпечує підтримку екоспрямованих інвестиційних та інноваційних проєктів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дипломатія боротьби з кліматичними змінами / доповідь МЗС Великої Британії В. Хейга. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukinukraine.fco.gov.uk>
2. Газові пристрасті: Що дає Україні участь у Кіотському протоколі. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.for-ua.com/analytics/2012/05/15/081833.html>
3. Кітура А. Кіотський протокол: стимул чи обмежувач? / А.Кітура, А. Єрмоєнко // Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – № 28. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/kiotskiy_protokol_stimul_chi_obmezhuвач__86025.html?
4. Міністри ЄС із довкілля розчаровані Копенгагеном, але від зобов'язань не відмовляються. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org>
5. Перспективи компаній на європейському енергетичному ринку. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.fpsu.org.ua/index.php>
6. Україна має залишитись в Кіотському протоколі. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://necu.org.ua/ukrayina-maye-zalyshytys-v-kiotskomu-protokoli>
7. Потапенко В. Питання щодо участі України у вуглецевому ринку. Аналітична записка. / В. Потапенко. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/380>
8. A resource-efficient Europe - Flagship initiative of the Europe 2020 Strategy. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe>
9. ООН хоче озеленити економіку- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://world.eizvestia.com/full/oon-hochet-ozelenit-ekonomiku>
10. Школа І.М. Вуглецевий ринок як інструмент реалізації стратегії сталого низьковуглецевого розвитку / І.М.Школа, О.В.Бабінська // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. - № 4. – С. 347 – 353.

Екологічний менеджмент у загальній системі управління : збірник тез доповідей Тринадцятої щорічної всеукраїнської наукової конференції, м. Суми, 17-18 квітня 2013 р. / Відп. за вип. О.М. Теліженко. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 96-99.